

ATRI CULTURA
I PATRIMONI

CASTELL DE PERALTA (FORALLAC, BAIX EMPORDÀ)

MEMÒRIA

Caldes de Malavella, juny 2020.

Joan Llinàs i Pol
Historiador i arqueòleg

Nom del jaciment: Castell de Peralta

Municipi: Forallac

Comarca: Baix Empordà

Director: Joan Llinàs i Pol

Dates de la intervenció: 11 a 19 de juny de 2018

Nº expedient: 22.087

Joan Llinàs i Pol

Juny 2020

ÍNDEX

Fitxa tècnica del jaciment	p. 3
1. Introducció	p. 4
2. Entorn geogràfic i històric.....	p. 5
3. Motivacions de la intervenció.....	p. 7
4. Objectius i metodologia.....	p. 8
5. Desenvolupament de la intervenció.....	p. 9
5.1. La prospecció visual.....	p. 9
5.2. Sector 1.....	p. 11
5.3. Sector 2.....	p. 22
6. Conclusions.....	p. 26
7. Bibliografia	p. 30
Annex 1. Material arqueològic. Inventari i dibuix.....	p. 31
Annex 2. Inventari fotogràfic.....	p. 42
Annex 3. Planimetria.....	p. 45

FITXA TÈCNICA DEL JACIMENT

Jaciment: Castell de Peralta

Municipi: Forallac

Comarca: Baix Empordà

Coordenades: x-507559, y-4644762, z-75

Tipus d'intervenció: Preventiva

Activitat: Excavació

Crèdits: Promoció: Francesc Bonet Garcia.

Direcció: Joan Llinàs i Pol (Atri Cultura i Patrimoni, SLU).

Equip humà: arqueòleg director i 2 auxiliars d'arqueologia.

Resum de la intervenció:

Paraules clau: Forallac, Peratallada, castell, Peralta, medieval, muralla, torre.

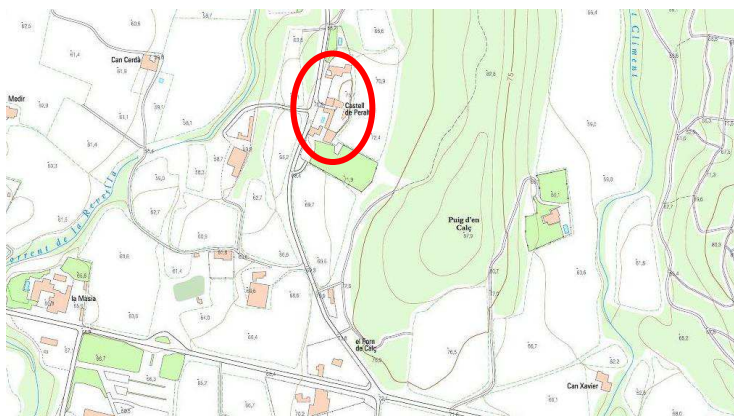
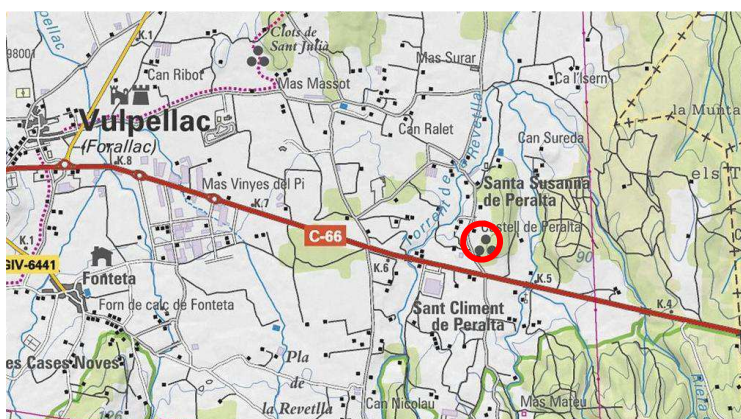
Resum: La intervenció tenia com a objectiu la documentació d'hipotètiques estructures i/o nivells arqueològics corresponents al castell de Peralta que podia haver-hi a la part del jaciment on es preveu projectar l'ampliació de l'antic mas que s'ubica al centre de la fortalesa, a tocar de la muralla oest. Un cop efectuats un estudi visual de les estructures existents i l'excavació de vuit rases, s'ha constatat que es preserven estructures del castell a tocar de la muralla oest, coneguda de sempre, i al nord del mas, així com també força restes del traçat de la muralla est i restes d'unes estances prop de la torre mestra, també coneguda des de sempre. A la resta de la zona explorada apareix el subsòl natural, retallat per un mínim de dues sitges tardoibèriques, que podrien pertànyer a un camp de sitges de més entitat.

1. INTRODUCCIÓ

Entre els dies 11 i 19 de juny de 2018 s'ha dut a terme una intervenció arqueològica dins del recinte del castell de Peralta (Forallac, Baix Empordà). La intervenció ha estat promoguda per Francesc Bonet Garcia, propietari de la finca intervinguda, i efectuada per l'empresa Atri Cultura i Patrimoni, SLU, sota la direcció de l'arqueòleg Joan Llinàs i Pol, al capdavant d'un equip format també per dos auxiliars d'arqueologia. La propietat hi ha aportat el concurs d'una màquina excavadora per a la realització de rases i extracció de nivells superficials, i s'ha comptat amb la coordinació i supervisió de l'arquitecte Salvi Puigbert i Costal, i amb els treballs topogràfics de Teresa Costa Sala, de Meditop.

2. ENTORN GEOGRÀFIC I HISTÒRIC

Les restes del castell de Peralta es troben al centre del terme municipal de Forallac, dins l'antic municipi de Peratallada. Està situat sobre un petit turonet a 75 m.s.n.m. afrontat a la plana del Baix Empordà pel nord, oest i sud, mentre que a llevant es drecen les alçades modestes d'una carena de turons que s'allargassa de sud a nord des del massís de les Gavarres, entre els quals destaca el puig d'en Calç (88 m.s.n.m). S'hi accedeix fàcilment per un trencall al nord de la carretera C-66 just passat el p.k.5, que és una pista asfaltada que porta fins al nucli de Peratallada. El castell es troba a uns 150 m del trencall. Les seves coordenades són: x-507559, y-4644762, z-75.

Plànols i ortofoto de situació del castell de Peralta (font: ICGC)

El castell de Peralta està documentat per primera vegada l'any 1395 (*castrum de Peralta cum suo honore*) en l'inventari dels béns de la casa Cruïlles-Peratallada que féu aixecar Elvira de Puigpardines, vídua de Gilabert de Cruïlles. Tanmateix, el seu origen és més antic, donat que entre les restes que actualment són visibles destaca la torre mestra, de planta rectangular de 6,40 x 3,05 metres, ubicada a llevant del recinte i que hom ha datat estilísticament entorn del segle XIII. A banda de la torre, es conserva part del clos murallat, especialment la muralla oest, amb un rengle d'espitlleres, i algunes restes aïllades d'estructures disperses. Un portal d'arc rebaixat s'ubica a l'emplaçament hipotètic de l'entrada al castell, també a ponent, però pels seus trets constructius semblaria en part d'època posterior a la fortificació.

A l'edat moderna va perdre la seva funció com a castell i es va convertir en l'emplaçament d'una petita agrupació de cinc masos que aprofitaren en part les estructures castrals enrunades. Dues d'aquestes masies estan habitades i s'ubiquen l'una al quadrant sud-oest de la fortificació i l'altra adossada al costat nord per la part externa de la muralla. Un tercer mas es troba al sud-est del recinte. Un altre mas, que anomenem "mas central", es troba adossat al centre de la part interna de la muralla oest, i finalment el cinquè -un petit habitatge avui enrunat- es troba adossat al costat nord de la torre. Aquests dos darrers masos es troben actualment deshabitats i pertanyen, com tota la part central i nord del recinte, al promotor de la nostra intervenció.

3. MOTIVACIONS DE LA INTERVENCIÓ

El castell de Peralta té protecció com a BCIN, amb classificació de Monument Històric (nº de Registre 865-MH), segons decret del 22 d'abril de 1949, publicat al BOE el 5 de maig de 1949.

El promotor de la intervenció, sr. Francesc Bonet Garcia, és propietari de bona part de la superfície ocupada pel recinte del castell, que inclou la masia deshabitada ubicada a la zona central del costat oest del recinte, que nosaltres hem anomenat “mas central” a efectes identificatius. En una part d'aquesta finca el sr. Bonet preveu projectar-hi l'ampliació d'aquest habitatge, que també serà rehabilitat, per la qual cosa necessita prèviament avaluar fins a quin punt la presència de restes arqueològiques en el seu subsòl pot condicionar el futur projecte constructiu. Aquesta circumstància ha comportat una prospecció arqueològica prèvia al sector del recinte on es preveu ubicar la nova construcció, bàsicament emplaçada al centre de la gran esplanada que ocupa quasi tota la meitat nord del recinte del castell, que nosaltres hem denominat “sector 1”.

Inicialment també es preveia intervenir a la torre mestra del castell, per tal d'avaluar fins a quin punt pot ser integrada dins del nou projecte. Tanmateix, el mal estat de conservació de les estructures d'aquesta part del castell aconsellen efectuar-hi primer treballs de consolidació abans d'endegar qualsevol excavació arqueològica en el seu interior.

Finalment, amb la mateixa finalitat de ser tingudes en compte en el futur projecte, també s'ha projectat la realització d'un estudi històric-arqueològic de les estructures actualment visibles per dilucidar quines pertanyen al castell i quines són d'època posterior.

4. OBJECTIUS I METODOLOGIA

4.1. Objectius

L'objectiu principal de la intervenció arqueològica ha estat la documentació d'hipotètiques estructures i/o nivells arqueològics corresponents al castell de Peralta que podia haver-hi en el terreny objecte d'intervenció, molt especialment en el sector on s'hi preveu ampliar l'habitatge existent, que és el que anomenem mas central. Així mateix, també s'ha efectuat un estudi històrico-arqueològic de les estructures actualment visibles del conjunt per dilucidar quines pertanyen al castell i quines són d'època posterior.

Com s'ha comentat, també es preveia intervenir a la torre, per tal d'avaluar fins a quin punt podia ser integrada dins del nou projecte. Tanmateix, el mal estat de conservació de les estructures d'aquesta part del castell aconsellen efectuar-hi prèviament treballs de consolidació abans d'endegar qualsevol excavació arqueològica en el seu interior, per la qual cosa en aquesta campanya no hi hem intervingut.

4.2. Metodologia

1. Pel que fa a la comprovació de l'existència de restes arqueològiques a l'espai on es preveu projectar l'ampliació, s'han realitzat amb mitjans mecànics i sota control arqueològic diverses rases de prospecció, que s'han aturat en assolir-se el subsòl natural allà on donaven resultat negatiu o en documentar-se les primeres restes arqueològiques allà on donaven resultat positiu.

2. L'estudi històrico-arqueològic ha consistit en un examen visual analític de totes les estructures actualment visibles del conjunt per definir quines pertanyien al castell i quines no. Aquesta tasca no ha comportat cap intervenció física sobre les restes en qüestió, més enllà d'un desbrossament i neteja de la vegetació.

El mètode d'excavació emprat ha estat el sistema Harris d'excavació en extensió, amb els sistemes de registre habituals associats. El material arqueològic ha estat enregistrat amb les sigles CP-18-n^oUE, i inventariat en una base de dades que incloem en la present memòria, que també conté una part descriptiva, el registre fotogràfic de la intervenció i la planimetria. La memòria inclou també els resultats de l'estudi històrico-arqueològic.

5. DESENVOLUPAMENT DE LA INTERVENCIÓ

5.1. LA PROSPECCIÓ VISUAL

S'ha efectuat una primera prospecció que ha consistit en un examen visual analític del totes les estructures actualment visibles del conjunt per definir quines pertanyen al castell i quines no. Aquesta tasca no ha comportat cap intervenció física sobre les restes en qüestió, més enllà d'un desbrossament i una neteja de la vegetació. Cal esmentar que la prospecció visual s'ha efectuat dins dels límits de la propietat del promotor de la intervenció, mentre que els tres masos que són d'altres propietaris (ubicats un al nord, l'altre al sud-oest i l'altre al sud) tan sols han estat examinats exteriorment.

Aquesta prospecció ha permès afirmar que, bàsicament, el que es pot apreciar del castell a nivell purament visual és una part important del recinte emmurallat que el delimitava i la torre mestra, ubicada al centre-sud de la fortificació, a tocar de la muralla est.

L'examen dels dos masos que formen part de la propietat del promotor ha estat molt clar pel que fa al que està adossat al costat nord de la torre mestra, que es tracta sense cap dubte d'una construcció moderna, íntegrament construïda als segles XIX-XX i sense cap altra relació amb el castell.

Pel que fa al mas situat al centre-nord del recinte, el que anomenem "**mas central**", empra la muralla oest del castell com a façana de ponent, tal com es pot apreciar clarament a simple vista. A banda d'aquesta circumstància, tanmateix, la major part de l'habitatge sembla construït de nova planta en un moment clarament posterior a l'abandó del castell. Tot i així, la intervenció arqueològica ha deixat veure com el seu mur de tancament nord s'assenta en part sobre les restes d'un dels murs interiors del castell (UE 1008), per la qual cosa no podem descartar que alguna altra de les estructures d'aquest mas, si bé no són del castell, sí que podrien reaprofitar o assentar-se sobre restes preexistents.

La **muralla oest**, on s'obre un portal d'arc rebaixat que sembla originat en el que hauria estat el mateix portal del castell, és la millor conservada, ja que la preservem en una llargada de 45 metres des d'aquest portal fins quasi el que seria la cantonada nord-oest. Una part d'aquesta muralla (11 metres), com s'ha dit, serveix de mur occidental d'un dels masos moderns que ocupen el recinte, mentre que l'altra (44 metres) actualment exerceix com a mur de tanca de la propietat. Aquesta muralla, conservada en una alçada d'entre 150 i 300 cm, presenta un rengle d'espitlleres.

1. Muralla oest des de l'exterior del castell, vista des del sud-oest.

2. Cara exterior de la muralla oest integrada en el mas posterior. A la dreta, el portal, els brancals del qual pertanyen a la fortificació.

3. El portal oest, des de l'interior del recinte. Els dos masos que flanquegen l'accés són moderns, però el de l'esquerra (sud), sembla aprofitar part de les estructures del castell.

4. Façana nord del mas central, que reparaofita parcialment un dels murs transversals a la muralla oest, que apareix a la dreta de la imatge.

La **muralla est** presenta un estat de conservació molt més deficient a causa de l'orografia del turó, ja que es troba al caire del penyasegat que delimita el turó per aquella banda. Per la seva composició geològica, amb estrats de roca calcària alternats amb capes més toves, aquest penyasegat ha patit amb el temps esllavissades i desprendiments, que han provocat, en moments difícils d'establir, l'enrunament dels extrems nord i sud de la muralla. La resta de la muralla est, en canvi, sí que s'ha conservat al llarg d'uns 26 metres, però només en una o dues filades (entre 20 i 50 cm d'alçada).

També s'aprecia una part de la **muralla nord** aprofitada com a mur meridional del mas ubicat al costat septentrional del recinte. Es tracta d'un pany d'aproximadament 12 metres de llargada, molt integrat a les construccions posteriors, en el qual tanmateix un examen visual atent permet apreciar-hi les restes d'algunes espitlleres, actualment cegades.

Pel que fa a la **torre mestra** no entrem en detalls, ja que la seva rotunda presència és clara i ha estat objecte d'estudi i descripció en altres publicacions (AADD 1969; AADD 1989). Comentem aquí tan sols que davant de la torre, a l'oest, hi ha les restes d'unes estructures enrunades que pertanyen a unes antigues estances del castell que s'ubicaven a l'oest i a tocar de la torre, segons hem pogut documentar en una rasa de prospecció aïllada (rasa 8), efectuada en aquest indret.

5.2. SECTOR 1

El sector 1 és un ampli espai d'aproximadament 48 x 30 m de superfície, de planta de tendència rectangular amb l'eix principal en direcció nord-sud, que ocupa aproximadament la meitat nord del recinte del castell de Peralta. Està delimitat a l'est i a l'oest per sengles trams de muralla, al nord per la casa veïna i al sud per les estructures del mas central. En aquest espai, totalment lliure de construccions, hi hem efectuat un total de set rases de prospecció arqueològica.

L'objectiu principal de les rases era documentar la possible presència de restes arqueològiques en l'espai inicialment pensat per planificar-hi l'ampliació del mas central. Aquesta ampliació ocuparia el centre-oest del sector, al nord i a tocar del mas existent, i comportaria rebaixos al costat oest, prop de la muralla, i l'excavació de fonamentacions al centre. A banda, també es preveu projectar una piscina al centre-est, a llevant d'aquest nou edifici.

Per això, les rases s'han concentrat en aquesta part del recinte, que correspondria al centre-nord de l'espai castral i que el travessa transversalment des de la muralla oest fins a la muralla est. El projecte deixaria lliure el quart més septentrional del sector 1 i tota la meitat sud del castell (sector 2), mentre que la torre mestra s'integraria en la mesura del possible al nou habitatge.

La previsió inicial era fer tres rases:

- 1. Una rasa ubicada a l'oest, arran de la muralla, en direcció nord-sud.
- 2. Una rasa transversal d'oest a est entre les dues muralles.
- 3. Una rasa a tocar de la muralla est, a l'indret on hi aniria la piscina.

Tanmateix, arran de l'aparició de tres murs transversals que es lliuraven contra la muralla durant l'excavació de la primera rasa, s'han obert tres noves rases per tal de documentar en planta aquestes estructures, i una quarta que uneix dues d'aquestes rases transversals. Sumades a la rasa transversal i a la de la muralla est, per tant, s'han obert al sector 1 un total de 7 rases i s'hi han documentat 18 unitats estratigràfiques.

5.2.1. Llistat de les unitats estratigràfiques

- 1001. Estrat superficial general.
- 1002. Muralla oest del castell, que delimita el sector 1 i la rasa 1 per ponent.
- 1003. Mur est-oest perpendicular a la muralla 1002, a la rasa 2.
- 1004. Mur est-oest perpendicular a la muralla 1002, a la rasa 3.
- 1005. Mur nord-sud a l'extrem sud de la rasa 5, proper a l'extrem est del mur 1004.
- 1006. Mur est-oest perpendicular a la muralla 1002, a la rasa 4.
- 1007. Nivell de calç a l'oest de la rasa 4, sobre el mur 1006.
- 1008. Mur est-oest que delimita pel nord el mas central, a l'extrem nord de la rasa 1.
- 1009. Estrat compacte a l'est de la rasa 2, tallat pel mur 1003.
- 1010. Retall d'una sitja a l'est de la rasa 6.
- 1011. Primer farcit d'obliteració de la sitja 1010.
- 1012. Retall d'una sitja a l'est de la rasa 6, a tocar i a llevant de la sitja 1010.
- 1013. Farcit d'obliteració de la rasa 1012.
- 1014. Muralla est del castell, tram nord.
- 1015. Muralla est del castell, tram sud.
- 1016. Estrat de pedres sota 1001, a l'extrem nord de la rasa 1.
- 1017. Segon farcit d'obliteració de la sitja 1010.
- 1018. Tercer farcit d'obliteració de la sitja 1010.

5.2.2. Descripció de les unitats estratigràfiques

Rasa 1

Rasa en direcció nord-sud oberta arran de la part interior de la muralla oest (UE 1002) al llarg de 23 m, des de la paret nord del mas central (UE 1008), al sud, fins a un punt on ja no es preveu efectuar moviments de terres al nord. D'una fondària d'entre 80 i 110 cm, s'hi ha extret només l'estrat superficial (UE 1001) fins que han aparegut tres murs perpendiculars (de sud a nord UE 1003, 1004 i 1006) que es lliuraven contra la muralla. Un cop identificats els murs, s'ha rebaixat una mica més l'estrat UE 1001 (entre 20 i 40 cm) per tal de delimitar-los bé, però en cap cas l'excavació de la rasa ha assolit estrats inferiors. Al seu extrem nord ha aparegut una concentració de pedres (UE 1016), possiblement un enderroc o un abocament, que tampoc ha estat excavat.

UE 1001

Estrat superficial general que trobem per tota la superfície de les rases 1 a 7, compostat per terra heterogènia i flonja, amb inclusions molt diverses i poc material arqueològic, la major part d'època moderna i contemporània. Recolza contra els murs

UE 1002 i 1008 i no s'ha extret en la seva totalitat. A la rasa 1 s'ha excavat fins que s'ha trobat la part superior de tres murs transversals (de sud a nord UE 1003, 1004 i 1006), però no s'ha continuat rebaixant (més enllà d'uns 20-40 cm per acabar de poder delimitar els murs), de manera que la seva excavació ha quedat inacabada en la totalitat de la rasa 1 i en quasi tota l'extensió de les rases 2, 3 i 4, amb excepció dels seus extrems orientals, on l'estrat UE 1001 ja s'assentava directament sobre el subsòl natural, igual que en les rases 5, 6 i 7. Cobreix la totalitat de les restes localitzades a les diferents rases: mur UE 1003 i estrat UE 1009 a la rasa 2, murs UE 1004 i 1005 a la rasa 3, mur UE 1006 i estrat UE 1007 a la rasa 4, sitges UE 1010 i 1012 a la rasa 6 i murs UE 1014 i 1015 a la rasa 7.

UE 1002

Muralla oest del castell de Peralta. Bona part de la meitat nord d'aquesta estructura, entre el seu extrem septentrional i el portal que s'hi obre al centre del seu recorregut, ha estat sempre visible i emprada en part com a mur de tanca (al nord) i en part com a façana oest del mas central (al sud).

La seva cara externa, a l'oest, es pot apreciar en la seva pràctica totalitat, mentre que la seva cara interna, a l'est, es troba per contra quasi totalment oculta per la sedimentació posterior (UE 1001), ja que ha estat emprada com a mur de contenció de l'esplanada en què es va convertir l'interior del castell a l'edat moderna. L'excavació de la rasa 1 ha deixat visible una part important d'aquesta cara interna de la muralla fins que han aparegut els murs transversals UE 1003, 1004 i 1006, que s'hi lliuraven. També s'hi llura el mur UE 1008, a l'extrem sud de la rasa, que delimita pel nord el mas central.

La muralla és feta de pedres calcàries de mida diversa, desbastades i col·locades sense formar filades clares, lligades amb morter de calç. D'un gruix de 110 cm, es conserva clarament en una longitud de 45 m i s'hi aprecia un rengle d'espitlleres, a les quals cal sumar-hi les que, cegades, s'ubiquen dins del tram reaprofitat com a paret del mas central. El tram nord, amb la cara interna documentada gràcies a l'excavació de la rasa 1, es conserva en una alçada d'entre 150 i 300 cm, tot i que cal remarcar que els 20/40 cm superiors, lleugerament per sobre de la línia d'espitlleres, està realçada amb obra de pedra seca, pertanyent al moment en què el mur fou reaprofitat com a paret de tanca i de contenció. Pel que fa a la part de la muralla oest que s'empra de façana de ponent del mas central, precisament per aquesta causa es conserva en una major alçada, fins a dos pisos, encara que no preserva traces del coronament.

UE 1008

Mur de pedres lligades amb morter de calç que discorre en direcció est-oest i que delimita pel nord l'edifici del mas central. La part inferior d'aquest mur és en realitat un dels mateixos murs del castell transversals a la muralla oest (UE 1002), contra la qual es lliura, que ha estat reaprofitat i remuntat, en fases molt diverses, fins a esdevenir el mur perimetral nord del mas central que avui coneixem. A l'extrem sud de la rasa 1 s'ha pogut documentar bé la part medieval original d'aquest mur, lliurant-se contra la cara interna de la muralla.

UE 1016

Estrat format per moltes pedres de mides mitjanes aparegut sota la UE 1001 a l'extrem nord de la rasa 1, a una cota clarament més alta que la que apareixen les diferents estructures documentades. Continua més enllà dels límits de la rasa cap al nord i cap a l'est, i tant podria tractar-se d'un enderroc de la muralla com d'un abocament. Se n'ha documentat la part superior en l'àmbit de la rasa (que en aquest extrem ha estat ampliada per descartar –com així ha estat- que en realitat ens trobéssim davant d'una estructura), sense efectuar-ne l'excavació.

Rasa 2

Rasa en direcció est-oest oberta a partir del costat est de la rasa 1 just en el punt on ha aparegut el mur UE 1003, perpendicular a la muralla oest (UE 1002), contra la qual lliura. La fondària assolida ha estat entre 60 i 80 cm, que és la fondària a la que ha aparegut el mur, el qual s'ha documentat en planta en una llargada de 6'90 m. El fet que a l'extrem est aparegués el mur molt malmès i conservat només en una filada, ha aconsellat aturar la rasa en aquell punt. L'estrat excavat en aquesta rasa ha estat la UE 1001, excepte a l'extrem est on s'ha documentat un petit estrat amb material ibèric (UE 1009) directament sobre el subsòl natural.

UE 1003

Mur que discorre en direcció est-oest, que ocupa longitudinalment l'espai de la rasa 2. Fet de pedres calcàries procedents del mateix subsòl del turó lligades amb molt fang i poc morter de calç, se n'han documentat tan sols entre una i dues filades, ja que la nostra intervenció s'ha limitat a delimitar-lo, sense excavar-lo en profunditat. De 690 cm de llargada i 60 cm d'amplada, estava cobert per la UE 1001. El seu extrem oest lliura contra la muralla UE 1002, i per l'est –on aflora el subsòl natural, sobre el qual el mur s'assenta en aquest punt- desapareix a causa del seu mal estat de conservació.

En aquest extrem de llevant s'ha pogut constatar també com el mur s'assentava sobre un petit estrat (UE 1009). És paral·lel als murs UE 1008 al sud i UE 1004 al nord, amb els quals –conjuntament amb la muralla, a l'oest- delimita sengles estances contigües, la de migdia de poc més de 5 m d'amplada i la de tramuntana de 3'5 m d'amplada. És datable, per context, en època baixmedieval.

UE 1009

Petit estrat argilós i compacte, de poca potència, identificat a l'extrem est de la rasa 2, on el subsòl natural aflora ja a una cota molt alta. Aparegut sota la UE 1001, s'assenta directament sobre el subsòl natural i és tallat pel mur UE 1002, que s'hi fonamenta. L'escàs material arqueològic aparegut és tot d'època ibèrica.

Rasa 3

Rasa en direcció est-oest oberta a partir del costat est de la rasa 1 just al punt on ha aparegut el mur UE 1004, perpendicular a la muralla oest (UE 1002), contra la qual lliura. La fondària assolida ha estat entre 30 i 50 cm, que és la fondària a la que ha aparegut el mur, el qual s'ha documentat en planta en una llargada de 8'60 m, fins que han aparegut les restes d'un mur perpendicular (UE 1005), amb el qual sembla que el mur UE 1004 va funcionar. L'únic estrat excavat en aquesta rasa ha estat la UE 1001.

UE 1004

Mur que discorre en direcció est-oest, que ocupa longitudinalment l'espai de la rasa 3. Fet de pedres calcàries procedents del mateix subsòl del turó lligades amb molt fang i poc morter de calç, se n'han documentat tan sols entre una i dues filades, ja que la nostra intervenció s'ha limitat a delimitar-lo, sense excavar-lo en profunditat. De 860 cm de llargada i 60 cm d'amplada, estava cobert per la UE 1001. El seu extrem oest lliura contra la muralla UE 1002, i per l'est –on aflora el subsòl natural, sobre el qual el mur s'assenta en aquest punt- desapareix a causa del seu mal estat de conservació. En aquest extrem de llevant s'ha pogut constatar com el mur quasi toca –sense tanmateix arribar a connectar-hi- les restes d'un mur perpendicular (UE 1005), amb el qual molt probablement va funcionar. És paral·lel als murs UE 1003 al sud i UE 1006 al nord. Delimitaria, per tant, pel costat nord una estança de planta rectangular, de 3'5 m d'amplada per 8'6 m de llargada, conformada també pels murs UE 1003 (sud) 1002 (oest) i 1005 (est). És datable, per context, en època baixmedieval.

Rasa 4

Rasa en direcció est-oest oberta a partir del costat est de la rasa 1 just al punt on ha aparegut el mur UE 1006, perpendicular a la muralla oest, contra la qual lliura. D'una llargada de 8 m, la fondària assolida ha estat entre 45 i 60 cm, que és la fondària a la que ha aparegut el mur, el qual s'ha documentat en planta en la seva totalitat, ja que al seu extrem est apareix ja la roca mare. L'únic estrat excavat en aquesta rasa ha estat la UE 1001, i s'ha documentat un nivell de calç (UE 1007) assentat sobre un petit tram del mur UE 1006, al costat de ponent, prop de la confluència amb la rasa 1.

UE 1006

Mur que discorre en direcció est-oest, que ocupa longitudinalment l'espai de la rasa 4. Fet de pedres calcàries procedents del mateix subsòl del turó lligades amb molt fang i poc morter de calç, se n'han documentat tan sols entre una i dues filades, ja que la nostra intervenció s'ha limitat a delimitar-lo, sense excavar-lo en profunditat. De 800 cm de llargada i 60 cm d'amplada, estava cobert per la UE 1001, llevat del costat oest, on el cobria el nivell de calç UE 1007. El seu extrem oest lliura contra la muralla UE 1002, i per l'est –on aflora el subsòl natural, sobre el qual el mur s'assenta en aquest punt- desapareix a causa del seu mal estat de conservació. És paral·lel al mur UE 1004 al sud, amb el qual –conjuntament amb la muralla a l'oest, i el mur UE 1005 a l'est- delimitava pel costat nord una estança de quasi 4 m cm d'amplada per 8'6 m de llargada. És datable, per context, en època baixmedieval.

UE 1007

Petita capa de calç, de molt poca potència, apareguda al costat oest de la rasa 4 sota la UE 1001 i sobre el mur UE 1006. No ha proporcionat material arqueològic i sembla tractar-se de les restes d'un nivell de circulació.

Rasa 5

Rasa en direcció nord-sud oberta entre els extrems de llevant de les rases 3 i 4, a les quals és perpendicular. Ha assolit una fondària màxima d'entre 30 i 40 cm, i tenia per objectiu documentar en planta l'hipotètic tancament est dels àmbits localitzats a les rases 2, 3 i 4, apuntat per la troballa del mur UE 1005 a l'extrem de llevant de la rasa 3. Excepte, però, aquesta estructura, molt malmesa i documentada només en una llargada de poc menys d'un metre, la resta de la rasa ha donat resultats negatius, ja que hi ha aparegut el subsòl natural directament sota l'estrat UE 1001.

UE 1005

Mur que discorre en direcció nord-sud, localitzat sota la UE 1001 i sobre el subsòl natural, localitzat a l'extrem sud de la rasa 5. Fet de pedres calcàries procedents del mateix subsòl del turó lligades amb molt fang i poc morter de calç, conserva una única filada i únicament una longitud de poc més d'un metre, i té una amplada d'entre 55 i 70 cm. És perpendicular i molt proper (quasi s'arriben a tocar) al mur UE 1004, a l'oest, i sembla que ens marcaria la façana de llevant de les tres estances contigües que hem documentat adossades al costat interior de la muralla UE 1002. És datable, per context, en època baixmedieval.

Rasa 6

Rasa en direcció est-oest, que s'estén entre la rasa 5 a ponent i la rasa 7 a llevant. D'una llargada de 18'60 m, travessa transversalment la part central del recinte del castell. En la totalitat de la rasa s'ha excavat tan sols l'estrat UE 1001 i s'ha assolit arreu el subsòl natural, que ha aparegut a una fondària entorn els 40 cm, directament sota aquest estrat superficial. Excepcionalment, al sector de llevant de la rasa han aparegut dues sitges excavades a la roca (UE 1010 i 1012), que han estat delimitades, i la primera parcialment excavada.

UE 1010

Retall d'una sitja efectuat en el subsòl natural, aparegut sota la UE 1001 a l'est de la rasa 6. De planta gairebé circular i secció globular, té un diàmetre a la boca d'entre 136 i 143 cm, i s'ha excavat en una profunditat màxima de 80 cm, sense que se n'hagi assolit el fons. Ha aparegut farcida per tres estrats superposats (UE 1011, 1017 i 1018), el darrer dels quals no s'ha excavat. El material arqueològic aparegut li dona una cronologia d'època tardoibèrica (segle II aC).

UE 1011

Farcit superior d'obliteració de la sitja UE 1010, format per terra flonja i heterogènia, amb inclusions diverses i material arqueològic relativament abundant. De poca potència, entre 8 i 13 cm, cobreix el segon farcit (UE 1017), i és datable al segle II aC.

UE 1012

Retall d'una sitja efectuat en el subsòl natural, aparegut sota la UE 1001 a l'est de la rasa 6, a llevant i a molt poca distància de la sitja UE 1010. De planta circular, té un diàmetre a la boca d'uns 180 cm, però se'n desconeixen les parets i la fondària, ja que només s'ha delimitat i no se n'ha efectuat l'excavació. Farcida per la UE 1013, el

material arqueològic aparegut arran de la seva delimitació li dóna una cronologia d'època tardoibèrica (segle II aC), semblant a la de la sitja veïna UE 1010.

UE 1013

Farcit d'obliteració de la sitja UE 1012, compostat per terra heterogènia i relativament compacta, amb força inclusions. S'ha excavat només parcialment, amb l'única finalitat de delimitar la sitja. El material arqueològic que s'hi ha recuperat se situa en època tardoibèrica (segle II aC).

UE 1017

Segon farcit d'obliteració de la sitja UE 1010, format bàsicament per pedres de mida petita i petita-mitjana barrejades amb una mica de terra heterogènia i quasi sense altres inclusions que una mica de material arqueològic. D'una potència d'entre 65 i 70 cm, cobreix el tercer farcit (UE 1018), i és datable en època tardoibèrica (segle II aC).

UE 1018

Tercer farcit d'obliteració de la sitja UE 1010, aparegut sota el farcit UE 1017. No excavat.

Rasa 7

Rasa en direcció nord-sud oberta arran de la part interior de la muralla est (UE 1014 i 1015) al llarg de 12,60 m., a la zona central del recorregut d'aquesta estructura. D'una fondària d'entre 20 i 50 cm, en la seva totalitat s'ha excavat tan sols l'estrat UE 1001 i s'ha assolit arreu el subsòl natural, que ha aparegut a una fondària variable, entre 10 i 40 cm, directament sota aquest estrat superficial. Malgrat els resultats negatius, a causa de les dues sitges ibèriques trobades a la rasa 5, a la seva meitat nord la rasa 7 s'ha ampliat fins als 2'40 m, donat que en aquell indret es preveu projectar-hi una piscina. Per altra banda, cal esmentar que a la meitat sud la muralla, molt malmesa, no s'apreciava, i l'excavació de la rasa ha permès la seva identificació i asseverar que, fent un angle molt obert, es tracta de la mateixa estructura que es pot veure uns metres més a migdia, en direcció a la paret posterior de la torre mestra. L'angle separa la muralla en dos llenços: UE 1014 al nord i 1015 al sud.

UE 1014/1015

Muralla est del castell de Peralta, feta de pedres lligades amb morter de calç. Malgrat el seu deficient estat de conservació, tant el nostre estudi visual com l'excavació de la rasa 7 han permès restituir una part important del seu traçat. Es conserva tan sols en

una alçada que rarament supera els 40 cm, però tot i així l'hem documentat en una longitud d'uns 26 m, que correspon a la part central del seu traçat, i està formada per dos trams (UE 1014 al nord i 1015 al sud) que formen un angle molt obert. D'una amplada de 105 cm, s'assenta directament sobre el subsòl natural. Bastida just al caire del penyasegat sobtat d'entre 4 i 5 metres d'alçada que delimita el turó on s'alça el castell per la banda de llevant, per la seva composició geològica, amb estrats de roca calcària alternats amb capes més toves, aquest penyasegat pateix amb el temps esllavissaments i desprendiments. Alguns d'aquests esllavissaments han provocat, en moments difícils d'establir, l'enrunament dels extrems nord i sud d'aquesta muralla. Pel costat sud, contra la part interna del tram meridional (UE 1015) s'adossa la paret de llevant de la torre mestra. En la nostra intervenció no hi hem documentat altres relacions estratigràfiques i la datem, per context, en època medieval.

5. Sector 1 abans de la intervenció, des del nord. Al fons es veuen les edificacions de la torre mestra (esquerra) i el mas central (dreta).

6. Muralla oest (UE 1001) abans de la intervenció, des del nord i des de l'interior del recinte. Al fons, el mas central.

7. Excavació de la rasa 1.

8. Vista general de la rasa 1, des del nord. S'aprecien la muralla oest (dreta) i els murs transversals lliurats a la muralla.

9. Extrem sud de la rasa 1, amb el mur UE 1008 (al fons) lliurant-se a la muralla (dreta).

10. Vista general de les rases 1 a 5 durant l'excavació, des del sud.

11. Rasa 2 des de l'est, amb el mur UE 1003. Al fons, la muralla oest.

12. Rasa 3 des de l'est, amb els murs UE 1004 i, en primer terme, 1005. Al fons, la muralla oest.

13. Rasa 4 des de l'est, amb el mur UE 1006.

14. Rasa 4 des de l'oest, amb l'estrat UE 1007 en primer terme.

15. Vista general de les rases 2, 3 i 5, des del sud.

16. Rasa 6, des de l'oest.

17. Costat est de la rasa 6, amb les dues sitges identificades.

18. Sitja 1, dins la rasa 6.

19. Excavació de la rasa 7. A l'esquerra, un tram de muralla est encara per netejar i, al fons, la torre mestra.

20. Rasa 7 des del nord. S'aprecien els dos trams de muralla est (UE 1014 en primer terme i 1015 al fons) i la roca mare.

5.3. SECTOR 2

El sector 2 és un espai de 30 x 17 m, de planta de tendència rectangular amb l'eix principal en direcció nord-sud, que ocupa aproximadament el terç sud-est del recinte del castell de Peralta. Està delimitat al nord pel mur de tanca del pati del mas central, a l'oest i al sud per dues cases, al nord-est per la torre mestra i el petit mas adossat al seu costat nord, i al sud-est pel desnivell del penya-segat.

En tot aquest espai el projecte arquitectònic no hi preveia cap actuació, més enllà del que eventualment pogués afectar-hi la rehabilitació de la torre mestra, en la qual per qüestions de seguretat no hi hem pogut intervenir malgrat que en principi estava projectat.

Tanmaeix, la presència visible d'unes estructures mig soterrades ubicades a ponent i molt a prop de la torre ha aconsellat la realització d'una vuitena rasa (**rasa 8**), en principi no prevista, per tal d'identificar-les i relacionar-les -si era el cas- amb el castell, encara que en aquest indret no s'hi contemplés la realització de cap moviment de terres. La rasa, de 6'6 per 1'4 metres amb l'eix principal en direcció est-oest, s'ha limitat a documentar en planta aquestes estructures, sense aprofundir en l'estratigrafia associada més enllà del necessari per a delimitar-les.

5.3.1. Llistat de les unitats estratigràfiques

2001. Estrat superficial general.
2002. Mur est-oest que delimita la rasa pel NE.
2003. Mur est-oest que delimita la rasa pel NW.
2004. Mur nord-sud perpendicular i solidari amb el mur 2002.
2005. Estrat sota 2001 a l'oest de la rasa.
2006. Estrat sota 2001 a l'est de la rasa.

5.3.2. Descripció de les unitats estratigràfiques

UE 2001

Estrat superficial general, estès per la totalitat de la rasa a l'inici de l'excavació, excepte en els punts on ja afloraven directament les estructures UE 2002 i 2003, que ja eren visibles a l'inici de la intervenció i a les quals també cobreix parcialment. De terra heterogènia i flonja, es tracta d'un estrat de formació moderna, no arqueològic, que també cobria el mur UE 2004 i els estrats UE 2005 i 2006.

UE 2002

Mur de pedres lligades amb morter de calç que discorre en direcció est-oest i que delimita la rasa 8 pel costat NE. D'una amplada de 60-65 cm, ha aparegut parcialment cobert per l'estrat UE 2001, tot i que en part ja era visible abans del començament dels treballs, molt especialment la seva cara nord, en una alçada màxima de 80 cm. En aquesta banda del mur s'hi apreciaven en alçat fins a un màxim de 6 filades irregulars de pedres de mides diverses, sense escairar però desbastades per la cara vista, tot i que en el punt d'unió amb el mur posterior UE 2003, al seu extrem oest, el mur finalitzava amb una junta vertical formada amb pedres cantoneres més grans i treballades. Aquesta cantonada s'ha documentat en planta durant l'excavació de la rasa 8, on s'ha evidenciat que –pel seu extrem oest- el mur UE 2002 era perpendicular i solidari amb el mur UE 2004, que discorre en direcció sud i amb el qual formaven la raconada NW d'una estança. La llargada documentada del mur UE 2002 ha estat de 440 cm, tot i que cal remarcar que davant de la paret de façana de la torre mestra, a 350 cm de distància en direcció est, hi ha una estructura adossada que presenta l'empremta de les juntes d'un mur perpendicular, seccionat i clarament alineat amb el mur UE 2002, que possiblement es tracti de la mateixa estructura. Pel costat sud, en l'àmbit de la rasa 8, recolza contra la cara interna d'aquest mur l'estrat UE 2006. Cal datar el mur en època medieval.

UE 2003

Mur de pedres lligades amb morter de calç que discorre en direcció est-oest i que delimita la rasa 8 pel costat NW. D'una amplada de 60-65 cm, ha aparegut parcialment cobert per l'estrat UE 2001, tot i que en part ja era visible abans del començament dels treballs, molt especialment la seva cara nord, en una alçada màxima de fins a 80 cm. En aquesta banda del mur s'hi apreciaven en alçat fins a un màxim de 7 filades irregulars de pedres de mides diverses, sense escairar però desbastades per la cara vista. En el seu extrem est, el mur es lliura contra la cantonada preexistent formada pels murs UE 2002 (amb el qual va formar una mateixa paret vista, encarada a nord) i UE 2004 (perpendicular i amb el qual va formar la raconada NE d'una estança). La llargada documentada del mur UE 2003 ha estat de 325 cm, tot i que sembla que continua cap a l'oest més enllà dels límits de la rasa excavada per nosaltres. Pel costat sud, en l'àmbit de la rasa, recolza contra la cara interna d'aquest mur l'estrat UE 2005. Cal datar el mur en època medieval.

UE 2004

Mur de pedres lligades amb morter de calç que discorre en direcció nord-sud, documentat al centre de la rasa. D'una amplada de 60 cm, ha estat documentat en una llargada de 140 cm, i continua cap al sud més enllà del perfil de migdia de la rasa. Pel nord, fa cantonada i és solidari amb el mur UE 2002, amb el qual formava la raconada NW d'una estança de la qual el mur UE 2004 n'era la paret occidental. Era, també, la paret est d'una altra estança, delimitada al nord pel mur UE 2003, que es lliura contra la cantonada formada pels murs UE 2002 i 2004. El mur UE 2004 ha aparegut a molt poca profunditat, cobert per l'estrat superficial UE 2001, i s'ha documentat en una alçada màxima de 40 cm, ja que l'excavació de la rasa s'ha aturat en quedar ben delimitada aquesta estructura. Se li recolzen els estrats UE 2005 per la cara oest i UE 2006 per la cara est. Cal datar-lo en època medieval.

UE 2005

Estrat flonjo i heterogeni, amb moltes inclusions i de natura molt diversa (pedres, teules, calç...), localitzat a la meitat oest de la rasa 8 sota la UE 2001. Pel nord recolza contra el mur UE 2003 i per l'est contra el mur UE 2004, mentre que al sud i a l'oest continua més enllà dels límits de la rasa. Se n'ha extret una potència màxima de 40 cm, però la seva excavació s'ha aturat en quedar ben delimitades les tres estructures localitzades a la rasa (UE 2002, 2003 i 2004) i en haver-ne pogut comprovar la seva datació en època baixmedieval, fet que ha permès relacionar directament amb el castell les restes documentades en aquesta rasa.

UE 2006

Estrat flonjo i heterogeni, amb la inclusió, sobretot, de pedres de mides petites i mitjanes, localitzat a la meitat est de la rasa 8 sota la UE 2001. Pel nord recolza contra el mur UE 2002 i per l'oest contra el mur UE 2004 (que fan cantonada), mentre que al sud i a l'est continua més enllà dels límits de la rasa. Se n'ha extret una potència màxima de 15 cm, però la seva excavació s'ha aturat en quedar ben delimitades les tres estructures localitzades a la rasa (UE 2002, 2003 i 2004) i en haver-ne pogut comprovar la seva datació en època baixmedieval, fet que ha permès relacionar directament amb el castell les restes documentades en aquesta rasa.

21. Vista de la torre mestra des del nord-oest. Als seus peus el petit mas adossat. En primer terme el mur de tanca del pati davant del mas central i, darrere seu, els murs UE 2002 i 2003, on s'ha efectuat la rasa 8.

22. Sector 2 des del nord, abans de la intervenció. A l'extrem superior esquerre apareix la torre mestra i, en primer terme, la part visible dels murs UE 2002 i 2003.

23. La rasa 8 des del sud-est. En primer terme, el mur UE 2002 i el mur perpendicular UE 2004.

24. Rasa 8 des de l'oest. En primer terme, el mur UE 2003.

6. CONCLUSIONS

Després de la intervenció realitzada, es poden extreure diverses conclusions importants respecte a les restes arqueològiques del recinte del castell de Peralta i, amb força precisió, el possible grau d'afectació que podrien tenir-hi eventuais futures remocions de terres, quins espais presenten altes probabilitats de contenir restes i quins no.

D'entrada, cal esmentar que l'espai que hem analitzat en la prospecció visual correspon a la major part del recinte castral, però no tot, donat que la propietat on hem intervingut no inclou el quadrant sud-occidental del castell, ni els extrems sud-est i nord-oest, ocupats per altres habitatges, pertanyents a propietats diferents.

A banda, tal com ja s'ha comentat, dins de la propietat objecte d'estudi, l'excavació de les rases ha ocupat únicament l'espai central de la meitat nord (sector 1), entre les muralles est i oest, en l'indret on es preveu projectar-hi l'ampliació de l'edifici existent, l'anomenat "mas central". Excepcionalment, també s'ha fet una petita rasa arqueològica al costat nord de la meitat sud (sector 2), en un indret on ja apareixien restes d'estructures a simple vista.

La muralla

Una muralla envoltava totalment el conjunt castral i delimitava un recinte de forma bàsicament rectangular, d'uns 85 per 31 m, amb l'eix principal en direcció nord-sud. Dels quatre llenços de muralla, del meridional, ubicat en altres propietats, no n'hem pogut documentar cap vestigi. Pel que fa a la muralla nord, se'n pot apreciar la tramada més oriental, d'uns 12 metres de longitud, emprada de paret de façana de l'habitatge que s'adossa a l'antiga façana septentrional del castell pel costat extern. Tres espitlleres cegades delaten clarament que ens trobem davant de la fortificació del costat nord de castell.

La muralla oest (UE 1002) és, amb diferència, la més ben conservada i evident. De fet, bona part de la meitat nord d'aquesta estructura ha estat sempre visible i emprada en part com a mur de tanca (al nord) i en part com a façana oest del mas central (al sud). Just al vèrtex sud-oest d'aquest mas s'obre un portal, la llinda i els brancals del qual pertanyen amb tota probabilitat al portal d'accés al castell. En canvi, l'arc rebaixat i la part superior del portal són de construcció posterior.

Aquesta muralla és feta de pedres calcàries de mida diversa, desbastades i col·locades sense formar filades clares, lligades amb morter de calç. D'un gruix de 110

cm, es conserva clarament en una longitud de 45 m i s'hi aprecia un rengle d'espitlleres, a les quals cal sumar-hi les que, cegades, s'ubiquen dins del tram reaprofitat com a paret del mas. El tram nord es conserva en una alçada d'entre 150 i 300 cm, tot i que cal remarcar que els 20/40 cm superiors, lleugerament per sobre de la línia d'espitlleres, és realçada amb una obra de pedra seca, pertanyent al moment – força recent- en què el mur fou reaprofitat com a paret de tanca. Pel que fa a la part de la muralla oest que s'empra de façana de ponent del mas central, precisament per aquesta causa es conserva en una major alçada, fins a dos pisos, encara que no preserva traces del coronament.

La muralla est (UE 1014 i 1015) es troba en un estat de conservació molt deficient, tot i que les nostres investigacions, tant l'estudi visual com l'excavació de la rasa 7, han permès restituir una part important del seu traçat. Tot i que es conserva tan sols en una alçada que rarament supera els 40 cm, l'hem documentat en una longitud d'uns 26 m, que correspon a la part central del seu traçat, i està formada per dos trams (UE 1014 al nord i 1015 al sud) que formen un angle molt obert.

La muralla est està bastida just al caire del penyasegat sobtat d'entre 4 i 5 metres d'alçada que delimita el turó on s'alça el castell per la banda de llevant. Per la seva composició geològica, amb estrats de roca calcària alternats amb capes més toves, aquest penyasegat ha patit amb el temps esllavissaments i desprendiments. Alguns d'aquests esllavissaments han provocat, en moments difícils d'establir, l'enrunament dels extrems nord i sud de la muralla est. Pel costat sud, contra la part interna del tram meridional d'aquesta muralla (UE 1015) s'adossa la paret de llevant de la torre mestra.

Les estructures adossades a la muralla oest

Les rases 1 a 4 han documentat que es lliuren contra la part interna de la muralla oest un mínim de 4 murs perpendiculars que ens delimiten sengles estances. El que resta del més meridional d'aquests murs (UE 1008) està reaprofitat com a façana nord del mas central. Els altres tres murs (de sud a nord, UE 1003, 1004 i 1006) delimiten tres estances contigües de planta rectangular que empraven la muralla com a mur de fons i que s'obrien a llevant, tal com sembla revelar el mur perpendicular UE 1005. L'alineació d'aquest mur de façana en línia amb la mateixa façana del mas central fa pensar que la construcció moderna deu a les estances del castell molt més del que s'aprecia a simple vista.

Tanmateix, les estructures trobades en excavació, de 60 cm d'amplada, presenten un estat de conservació molt deficient. Fetes de pedra calcària lligades amb molt fang i

molt poc morter de calç, en la seva major part tan sols han estat documentades en planta, tot i que al costat est, on el subsòl puja de cota es troben molt mal conservades, fins i tot en part desaparegudes.

Donat que, llevat de l'espai de la rasa 1, a la resta d'aquest sector del jaciment no s'hi ha excavat en profunditat, preveiem la conservació d'una estratigrafia arqueològica no documentada que, atesa la pujada que fa el subsòl natural d'oest a est ha de tenir una potència màxima de 40/50 cm al costat oest, a tocar de la muralla, que es va reduint fins a desaparèixer a l'extrem est de les rases 2, 3 i 4, coincidint a grans trets amb la façana est d'aquest conjunt d'estances.

Les sitges ibèriques

A la resta de la zona explorada per nosaltres, l'estrat superficial UE 1001 descansa directament sobre la roca mare, que –com acabem de dir- experimenta una pujada cap a l'est fins que s'interromp sobtadament als peus de la muralla est (per la part exterior) en forma d'un penyasegat de 4-5 metres d'alçada. Tots els indicis apunten a què tota la part central i oriental de la zona explorada, fins a la mateixa línia de la muralla est, no preserva cap resta del castell: ni estructures, ni estratigrafia. Molt probablement, a causa de la gran extensió del recinte emmurallat, bona part de l'interior del castell és possible que hagués estat, de fet, lliure de construccions.

Tanmateix, la troballa de dues sitges d'època tardoibèrica (segle II aC) retallades a la roca i molt properes entre si, localitzades a l'est de la rasa 6, comporten una alta probabilitat d'existència d'altres sitges en qualsevol punt del subsòl del turó, fet que haurà de ser tingut en compte de cares a possibles futures remocions de terres.

La troballa d'aquestes sitges, a més de proporcionar-nos la descoberta d'un nou jaciment d'època tardoibèrica a la zona, explica la presència reiterada de ceràmica ibèrica en els estrats superficials documentats en altres punts del castell. Per altra banda, en els indrets on l'estratigrafia es troba més ben conservada, caldrà avaluar la possibilitat que pugui haver-hi fins i tot algun tipus d'estructura d'aquest moment històric, fet que no seria d'estranyar tenint en compte les condicions topogràfiques tant del mateix indret com del seu entorn immediat; és a dir, un petit turó de contorns abruptes aixecat damunt d'una àmplia plana.

La torre mestra i el seu entorn

No hem intervingut a la torre mestra, l'element conservat més notable del castell, d'altra banda ben descrita en altres publicacions i estudis, per la qual cosa l'obviem en aquest informe i ens rementem a les esmentades publicacions (AADD 1969 i 1989).

Tanmateix, fem algunes remarques. Ja hem comentat com la paret posterior de la torre (al costat est) es troba adossada a la muralla de llevant. Alhora, la paret de façana de la torre, a l'oest, té adossada a la planta baixa una estructura que interpretem com el vestigi d'una escala per accedir a l'entrada principal de la torre, ubicada a la planta superior. Aquesta escala hauria estat construïda en un moment posterior de funcionament de castell, i se superposa a l'extrem oriental d'un mur perpendicular que veiem seccionat.

L'excavació de la rasa 8 ens ha permès retrobar aquest mur uns metres més a l'oest (UE 2002) i documentar que, alhora, fa cantonada amb un altre mur (UE 2004). Així, hem pogut delimitar pel nord i per l'oest una estança que hauria pertangut al castell i que probablement era contigua a la torre. Per l'oest, un altre mur (UE 2003) continua la línia del mur UE 2002 cap a ponent i ens revela una altra estança, ubicada a l'oest de l'anterior.

Aquestes estructures provenen que el sector ubicat a l'esplanada que s'estén davant de la torre mestra, al sector de migdia de la fortificació (sector 2), preserva en el seu subsòl restes d'un mínim de dues estances del castell. Aquest fet també caldrà ser tingut en compte, tot i que cal remarcar que el projecte no preveu efectuar cap moviment de terres en aquesta zona, més enllà de la rehabilitació de la mateixa torre.

Finalment, cal esmentar que el material arqueològic recuperat en aquest sector indica que aquestes estances foren abandonades vers el segle XV, fet que concorda amb el que s'ha recuperat en l'estrat UE 1001, a les rases 1 a 7. Amb absoluta provisionalitat i a l'espera de possibles noves intervencions, podríem parlar d'una fortificació essencialment baixmedieval (segles XIII-XV) que, després d'una fase d'abandó i enrrunament, fou parcialment reaprofitada en època moderna i contemporània (molt especialment als segles XIX i XX, sense descartar que el mas central pugui ser més antic) per un total de cinc masos.

7. BIBLIOGRAFIA

A.A.D.D. *Catalunya Romànica*, vol. VIII, Barcelona: Enciclopèdia Catalana, 1989, p. 366-367.

A.A.D.D. *Els castells catalans*, vol. II, Barcelona: Rafael Dalmau ed., 1969, p. 739 i 829.

BADIA, J. *L'arquitectura medieval de l'Empordà*, vol. I. Girona: Diputació, 1977, p. 329.

LLINÀS, J. Primeres excavacions arqueològiques al castell de Peralta (Forallac, Baix Empordà), *XV Jornades d'Arqueologia de les Comarques de Girona*. Castelló d'Empúries, 2020.

ANNEX 1

MATERIAL ARQUEOLÒGIC INVENTARI I DIBUIX

INVENTARI DE MATERIAL ARQUEOLÒGIC

Jaciment **CASTELL DE PERALTA** Campanya **2018** Sector r. 1 a 7
 Municipi **FORALLAC** **U.E. 1001**
 Comarca **BAIX EMPORDÀ** Cronologia superficial

MATERIAL CERÀMIC

Tipus ceràmic	Vores	Bases	Nans	Altres	S/F	TOTAL FRAG.	TOTAL IND.	Observacions
Campaniana B					1	1	1	
Comuna reduïda a torn					2	2	1	antiga
Reduïda de cuina antiga					3	3	1	
Comuna oxidada a torn			1		14	15	2	antiga
Comuna ibèrica					5	5	1	
Amfora ibèrica			1		4	5	2	
Amfora itàlica					9	9	1	
Esmaltada blanca	1				2	3	2	
Blau català					1	1	1	s. XV
Vidrada	3	1	1		4	9	6	
Vidrada decorada					1	1	1	
Porcellana		1			1	2	1	
Comuna oxidada a torn		1			3	4	2	baixmedieval/moderna
Reduïda de cuina	3	1	1		24	29	6	baixmedieval/moderna
TOTALS						89	28	

MATERIAL NO CERÀMIC

Fauna terrestre	4	ossos
lctiofauna	1	
Vidre	1	s.f.

OBSERVACIONS

INVENTARI DE MATERIAL ARQUEOLÒGIC

Jaciment	CASTELL DE PERALTA	Campanya	2018	Sector	r. 2
Municipi	FORALLAC			U.E.	1009
Comarca	BAIX EMPORDÀ			Cronologia	s. IV-II aC

MATERIAL CERÀMIC

Tipus ceràmic	Vores	Bases	Nans	Altres	S/F	TOTAL FRAG.	TOTAL IND.	Observacions
Comuna ibèrica	1					1	1	kalathos
Comuna oxidada a torn			1		9	10	2	
Oxidada emporitana	1					1	1	pàtera
Grisa de la costa catalana	1					1	1	pàtera
Comuna reduïda a torn					2	2	1	
Ceràmica a mà					3	3	1	
TOTALS						18	7	

MATERIAL NO CERÀMIC

OBSERVACIONS

INVENTARI DE MATERIAL ARQUEOLÒGIC

Jaciment	CASTELL DE PERALTA	Campanya	2018	Sector	r. 6
Municipi	FORALLAC			U.E.	1011
Comarca	BAIX EMPORDÀ	Cronologia	200 aC - 100 aC		

MATERIAL CERÀMIC

Tipus ceràmic	Vores	Bases	Nans	Altres	S/F	TOTAL FRAG.	TOTAL IND.	Observacions
Grisa de la costa catalana					2	2	1	
Ceràmica a mà		1			2	3	2	
Reduïda de cuina	1					1	1	
Comuna oxidada a torn					4	4	1	
Comuna ibèrica	1				11	12	2	
Amfora ibèrica	2				4	6	3	
Amfora itàlica					2	2	1	
Amfora indeterminada					1	1	1	
Vidrada moderna	1					1	1	intrusió
TOTALS						32	13	

MATERIAL NO CERÀMIC

OBSERVACIONS

INVENTARI DE MATERIAL ARQUEOLÒGIC

Jaciment **CASTELL DE PERALTA** Campanya **2018** Sector r. 6
 Municipi **FORALLAC** **U.E. 1013**
 Comarca **BAIX EMPORDÀ** Cronologia 200 aC - 100 aC

MATERIAL CERÀMIC

Tipus ceràmic	Vores	Bases	Nans	Altres	S/F	TOTAL FRAG.	TOTAL IND.	Observacions
Grisa de la costa catalana	1				1	2	2	pàtera
Comuna oxidada a torn					6	6	1	
Ceràmica a mà	1	1			8	10	3	
Comuna ibèrica	2		1	1	27	31	5	broc
Amfora ibèrica			1		2	3	2	
Amfora punicoebussitana					2	2	1	
Amfora itàlica					2	2	1	
TOTALS						56	15	

MATERIAL NO CERÀMIC

Fauna terrestre	3	ossos

OBSERVACIONS

INVENTARI DE MATERIAL ARQUEOLÒGIC

Jaciment	CASTELL DE PERALTA	Campanya	2018	Sector	r. 6
Municipi	FORALLAC			U.E.	1017
Comarca	BAIX EMPORDÀ	Cronologia	200 aC - 100 aC		

MATERIAL CERÀMIC

Tipus ceràmic	Vores	Bases	Nans	Altres	S/F	TOTAL FRAG.	TOTAL IND.	Observacions
Grisa de la costa catalana					1	1	1	
Comuna oxidada a torn					3	3	1	
Comuna ibèrica					5	5	1	
Oxidada de cuina	1				1	2	2	
Ceràmica a mà					2	2	1	
Amfora itàlica					1	1	1	
TOTALS						14	7	

MATERIAL NO CERÀMIC

OBSERVACIONS

INVENTARI DE MATERIAL ARQUEOLÒGIC

Jaciment	CASTELL DE PERALTA	Campanya	2018	Sector	r. 8
Municipi	FORALLAC			U.E.	2001
Comarca	BAIX EMPORDÀ	Cronologia	superficial		

MATERIAL CERÀMIC

Tipus ceràmic	Vores	Bases	Nans	Altres	S/F	TOTAL FRAG.	TOTAL IND.	Observacions
Blau català					1	1	1	s. XV
Vidrada decorada	1					1	1	
Comuna oxidada a torn					2	2	1	
Reduïda de cuina	1				2	3	2	
TOTALS						7	5	

MATERIAL NO CERÀMIC

Vidre	1	s.f.

OBSERVACIONS

INVENTARI DE MATERIAL ARQUEOLÒGIC

Jaciment	CASTELL DE PERALTA	Campanya	2018	Sector	r. 8
Municipi	FORALLAC			U.E.	2005
Comarca	BAIX EMPORDÀ	Cronologia	1350 - 1450		

MATERIAL CERÀMIC

Tipus ceràmic	Vores	Bases	Nans	Altres	S/F	TOTAL FRAG.	TOTAL IND.	Observacions
Verd i manganès		1				1	1	
Vidrada	2	1			2	5	4	
Comuna oxidada a torn					1	1	1	
Reduïda de cuina	3				5	8	4	
TOTALS						15	10	

MATERIAL NO CERÀMIC

OBSERVACIONS

INVENTARI DE MATERIAL ARQUEOLÒGIC

Jaciment	CASTELL DE PERALTA	Campanya	2018	Sector	r. 8
Municipi	FORALLAC			U.E.	2006
Comarca	BAIX EMPORDÀ	Cronologia	1350-1450		

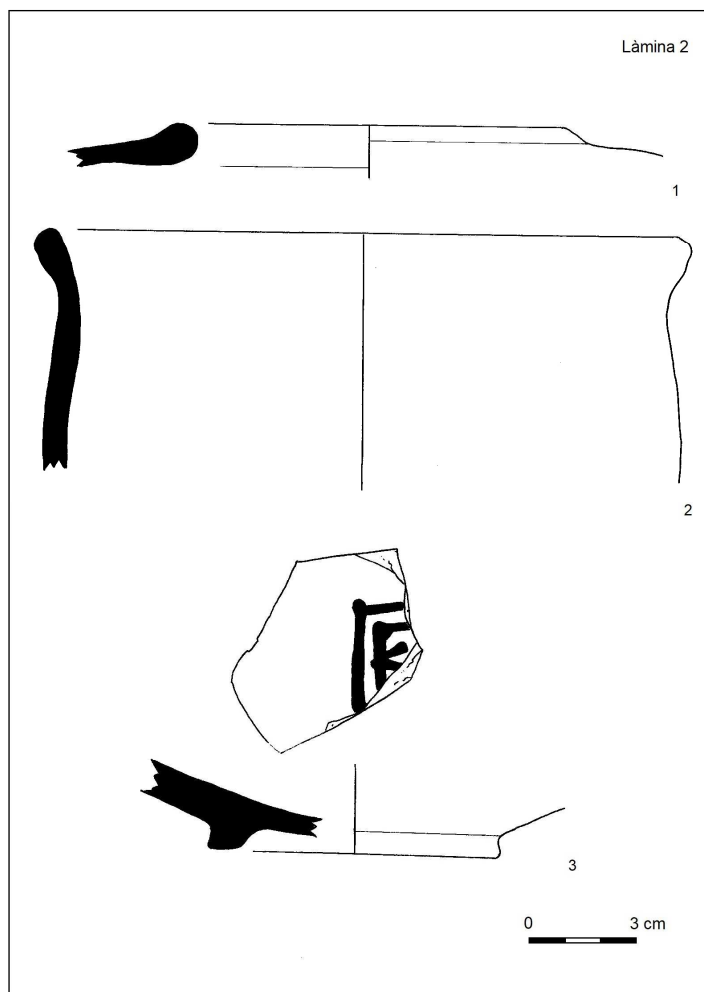
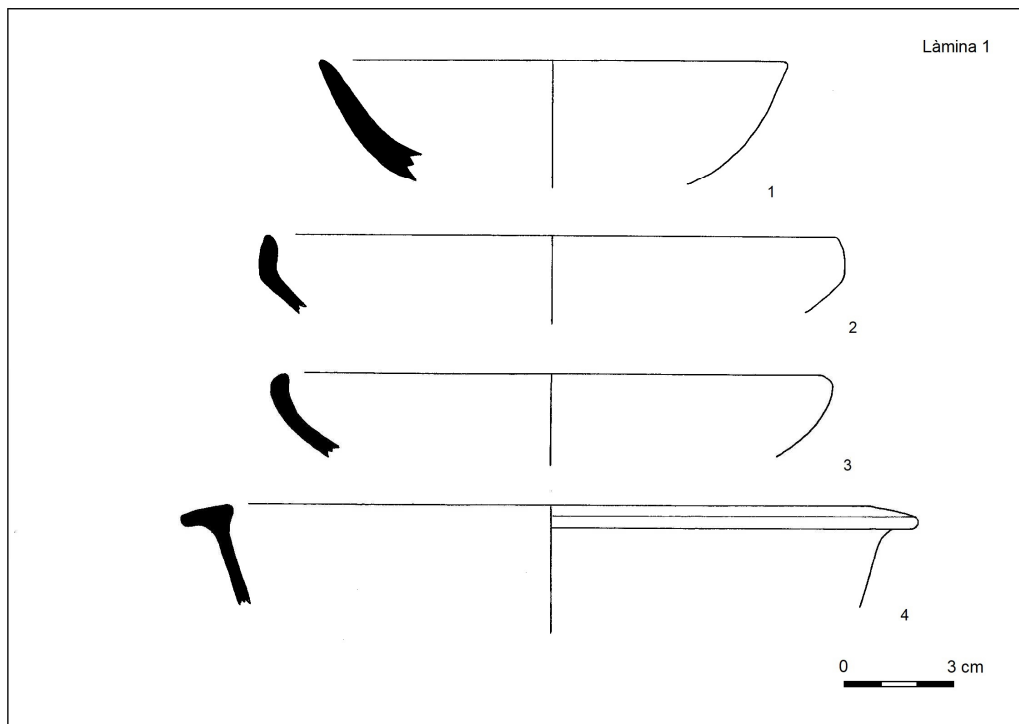
MATERIAL CERÀMIC

Tipus ceràmic	Vores	Bases	Nans	Altres	S/F	TOTAL FRAG.	TOTAL IND.	Observacions
Verd i manganès					1	1	1	
Esmaltada blanca	1				1	2	2	
Vidrada					4	4	1	
Vidrada decorada					1	1	1	
Comuna oxidada a torn					1	1	1	
Reduïda de cuina	1				9	10	2	
TOTALS						19	8	

MATERIAL NO CERÀMIC

Fauna terrestre	1	os

OBSERVACIONS

LÀMINES DE DIBUIX DE MATERIAL ARQUEOLÒGIC

Làmina 1

UE 1001

1. Esmaltada blanca

UE 1009

2. Grisa emporitana
3. Oxidada emporitana
4. Comuna ibèrica. Kalathos

Làmina 2

UE 1011

1. Àmfora ibèrica.

UE 1013

2. Ceràmica a mà.

UE 2005

3. Verd i manganès.

ANNEX 2

INVENTARI FOTOGRÀFIC

CASTELL DE PERALTA - 2018
Forallac, Baix Empordà
INVENTARI FOTOGRÀFIC

<u>Nº Foto.</u>	<u>Tipus</u>	<u>Vista de</u>	<u>Sector</u>	<u>Any</u>	<u>U.E.</u>	<u>Autor</u>
1	D.	E, W	1	2018	1002, 1004, 1005	Joan Llinàs

Tema: General rasa 3.

<u>Nº Foto.</u>	<u>Tipus</u>	<u>Vista de</u>	<u>Sector</u>	<u>Any</u>	<u>U.E.</u>	<u>Autor</u>
2	D.	E, W	1	2018	1002, 1006, 1007	Joan Llinàs

Tema: General rasa 4.

<u>Nº Foto.</u>	<u>Tipus</u>	<u>Vista de</u>	<u>Sector</u>	<u>Any</u>	<u>U.E.</u>	<u>Autor</u>
3	D.	W,N,E	1	2018	1010, 1011, RM	Joan Llinàs

Tema: Rasa 6. Sitja 1010 a l'inici de l'excavació.

<u>Nº Foto.</u>	<u>Tipus</u>	<u>Vista de</u>	<u>Sector</u>	<u>Any</u>	<u>U.E.</u>	<u>Autor</u>
4	D.	E, W	1	2018	1010,1011,1012,1013,RM	Joan Llinàs

Tema: Rasa 6. Sitges 1010 i 1012.

<u>Nº Foto.</u>	<u>Tipus</u>	<u>Vista de</u>	<u>Sector</u>	<u>Any</u>	<u>U.E.</u>	<u>Autor</u>
5	D.	E, W	1	2018	1012, 1013	Joan Llinàs

Tema: Rasa 6. Sitja 1012.

<u>Nº Foto.</u>	<u>Tipus</u>	<u>Vista de</u>	<u>Sector</u>	<u>Any</u>	<u>U.E.</u>	<u>Autor</u>
6	D.	E, W	1	2018	1002, 1003	Joan Llinàs

Tema: General rasa 2.

<u>Nº Foto.</u>	<u>Tipus</u>	<u>Vista de</u>	<u>Sector</u>	<u>Any</u>	<u>U.E.</u>	<u>Autor</u>
7	D.	N	1	2018	1002, 1008	Joan Llinàs

Tema: Muralla i mur a l'extrem sud de la rasa 1.

CASTELL DE PERALTA - 2018
Forallac, Baix Empordà
INVENTARI FOTOGRÀFIC

<u>Nº Foto.</u>	<u>Tipus</u>	<u>Vista de</u>	<u>Sector</u>	<u>Anv</u>	<u>U.E.</u>	<u>Autor</u>
8	D.	E, W	1	2018	RM	Joan Llinàs
Tema: General rasa 6.						

<u>Nº Foto.</u>	<u>Tipus</u>	<u>Vista de</u>	<u>Sector</u>	<u>Anv</u>	<u>U.E.</u>	<u>Autor</u>
9	D.	N, S	1	2018	1002,03,04,06,18,16	Joan Llinàs
Tema: General rasa 1.						

<u>Nº Foto.</u>	<u>Tipus</u>	<u>Vista de</u>	<u>Sector</u>	<u>Anv</u>	<u>U.E.</u>	<u>Autor</u>
10	D.	N,S,W	1	2018	1014, 1015, RM	Joan Llinàs
Tema: General rasa 7 i muralla est.						

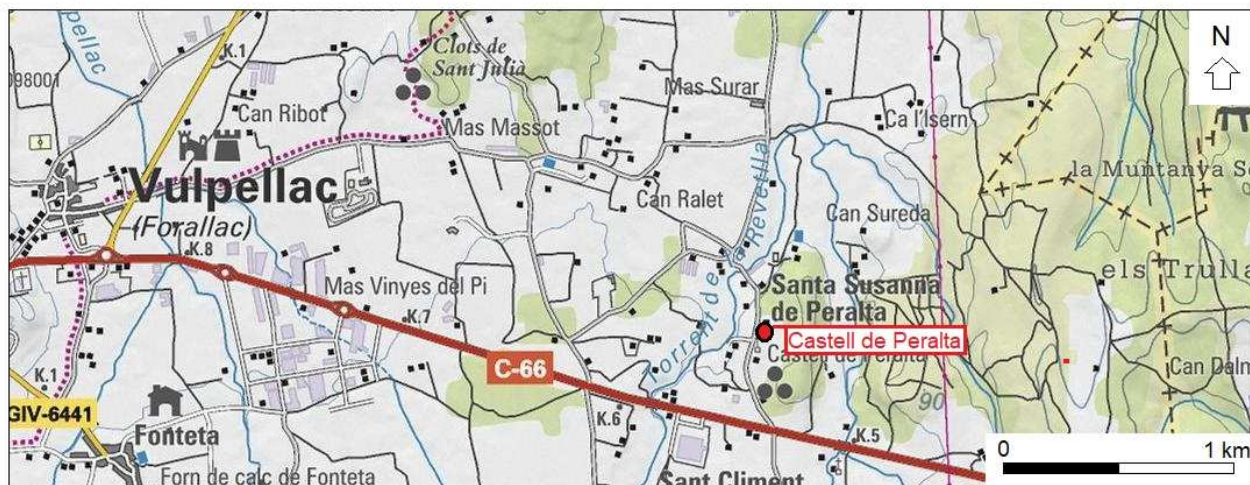
<u>Nº Foto.</u>	<u>Tipus</u>	<u>Vista de</u>	<u>Sector</u>	<u>Anv</u>	<u>U.E.</u>	<u>Autor</u>
11	D.	E, W	2	2018	2002, 2003, 2004	Joan Llinàs
Tema: General rasa 8.						

<u>Nº Foto.</u>	<u>Tipus</u>	<u>Vista de</u>	<u>Sector</u>	<u>Anv</u>	<u>U.E.</u>	<u>Autor</u>
12	D.	N, E, W	1	2018	1010, 1018	Joan Llinàs
Tema: Rasa 6. Sitja 1010, 3r farcit (final excavació)						

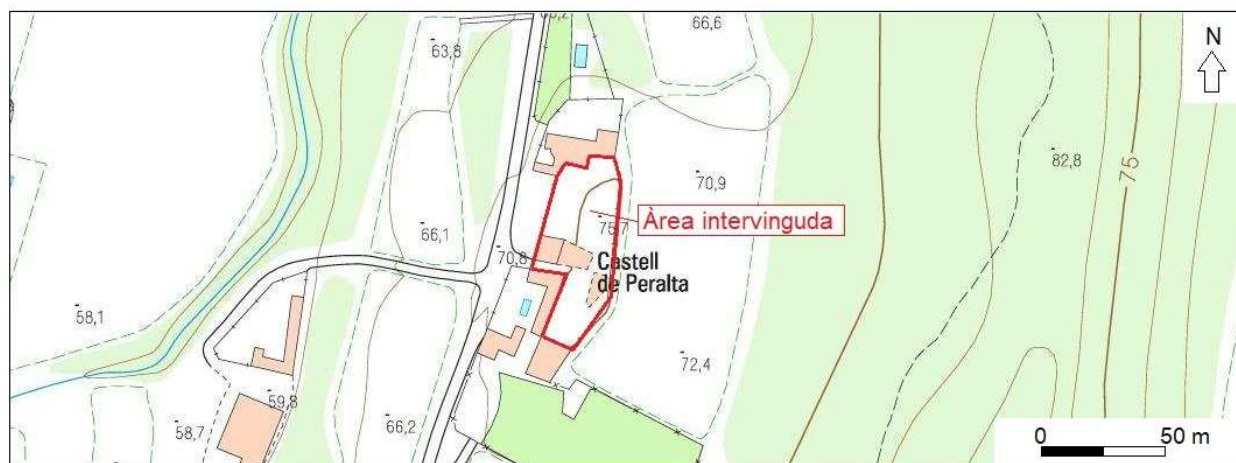

ANNEX 3

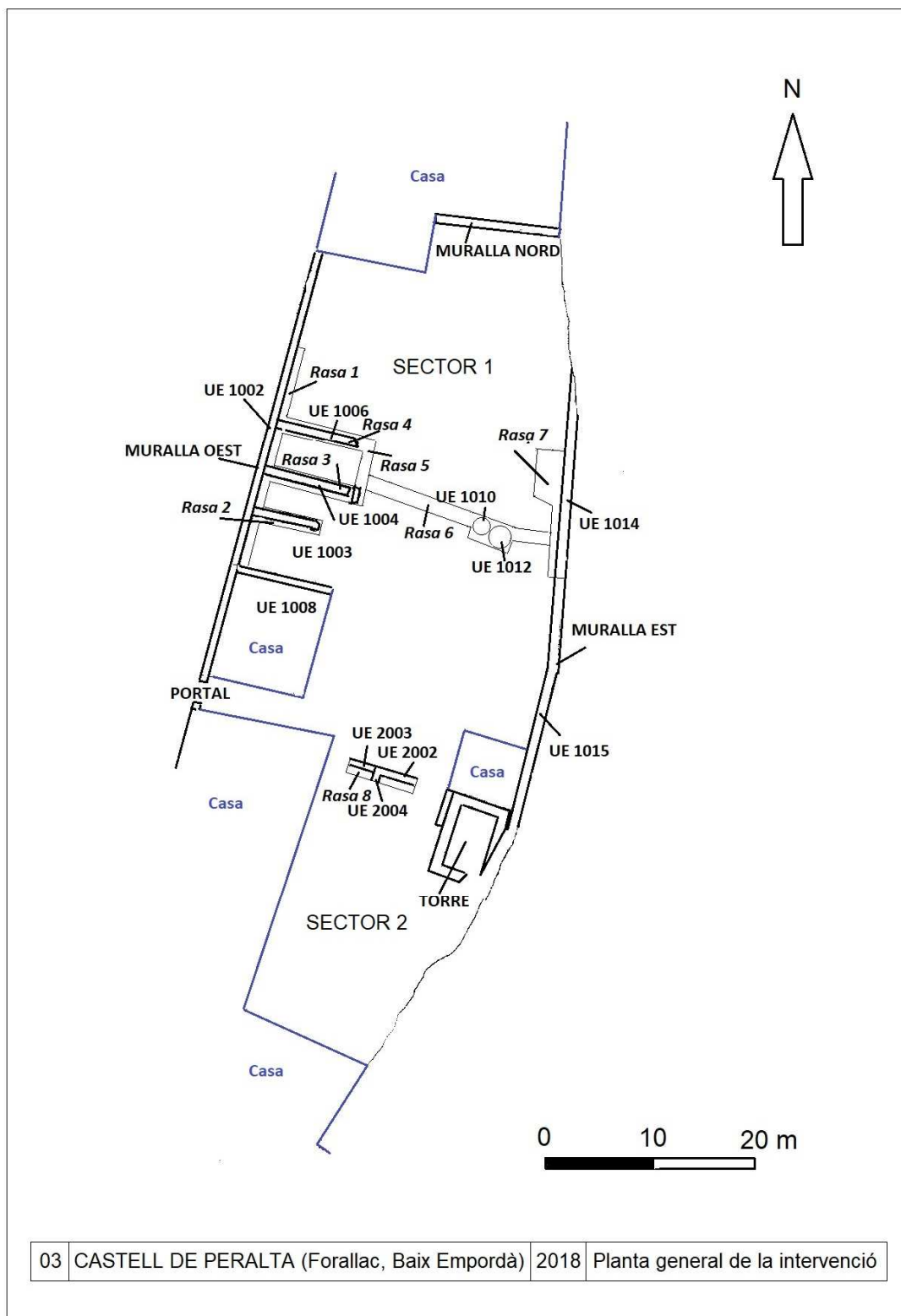
PLANIMETRIA

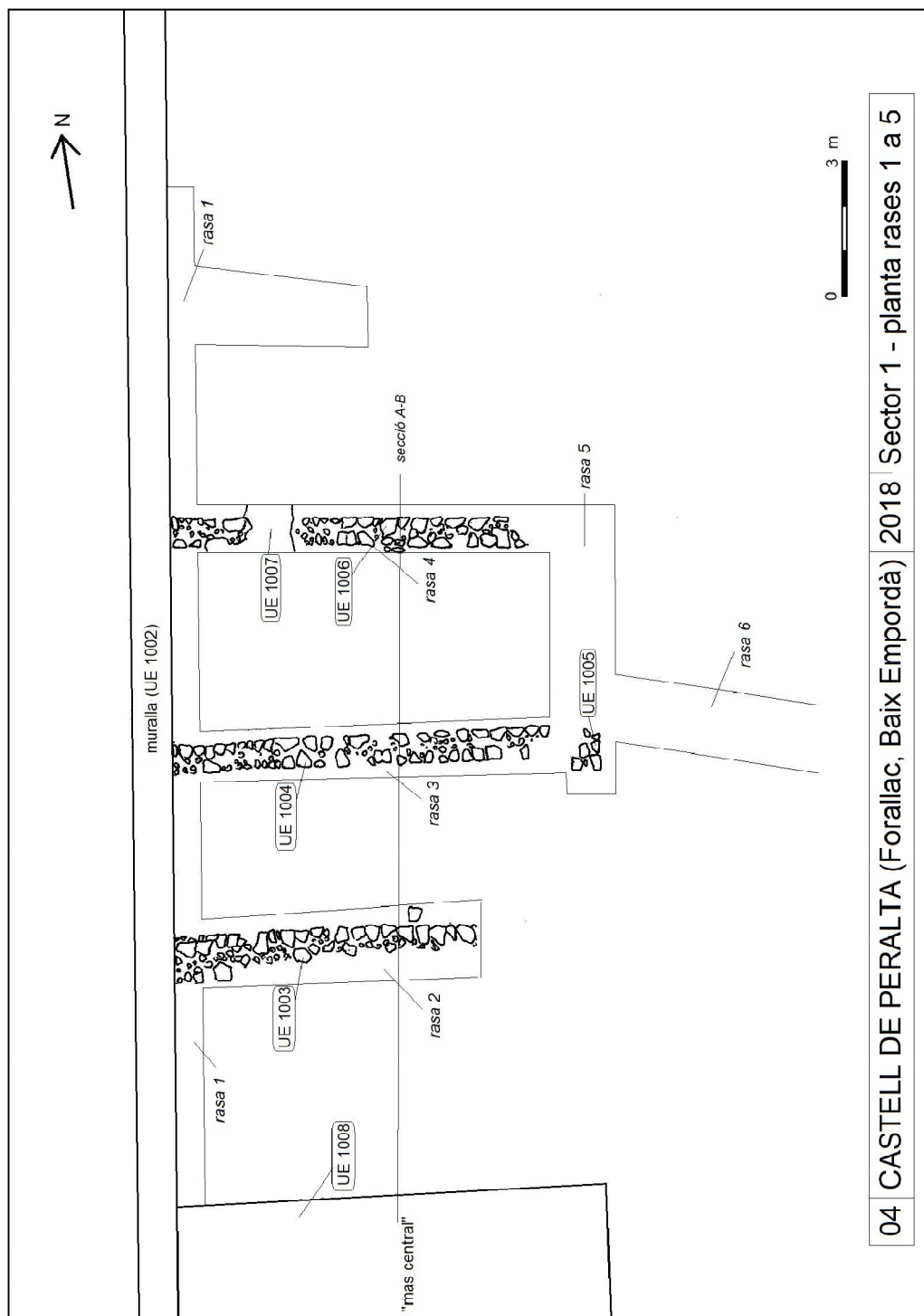

01 CASTELL DE PERALTA (Forallac, Baix Empordà) 2018 Plànol de situació

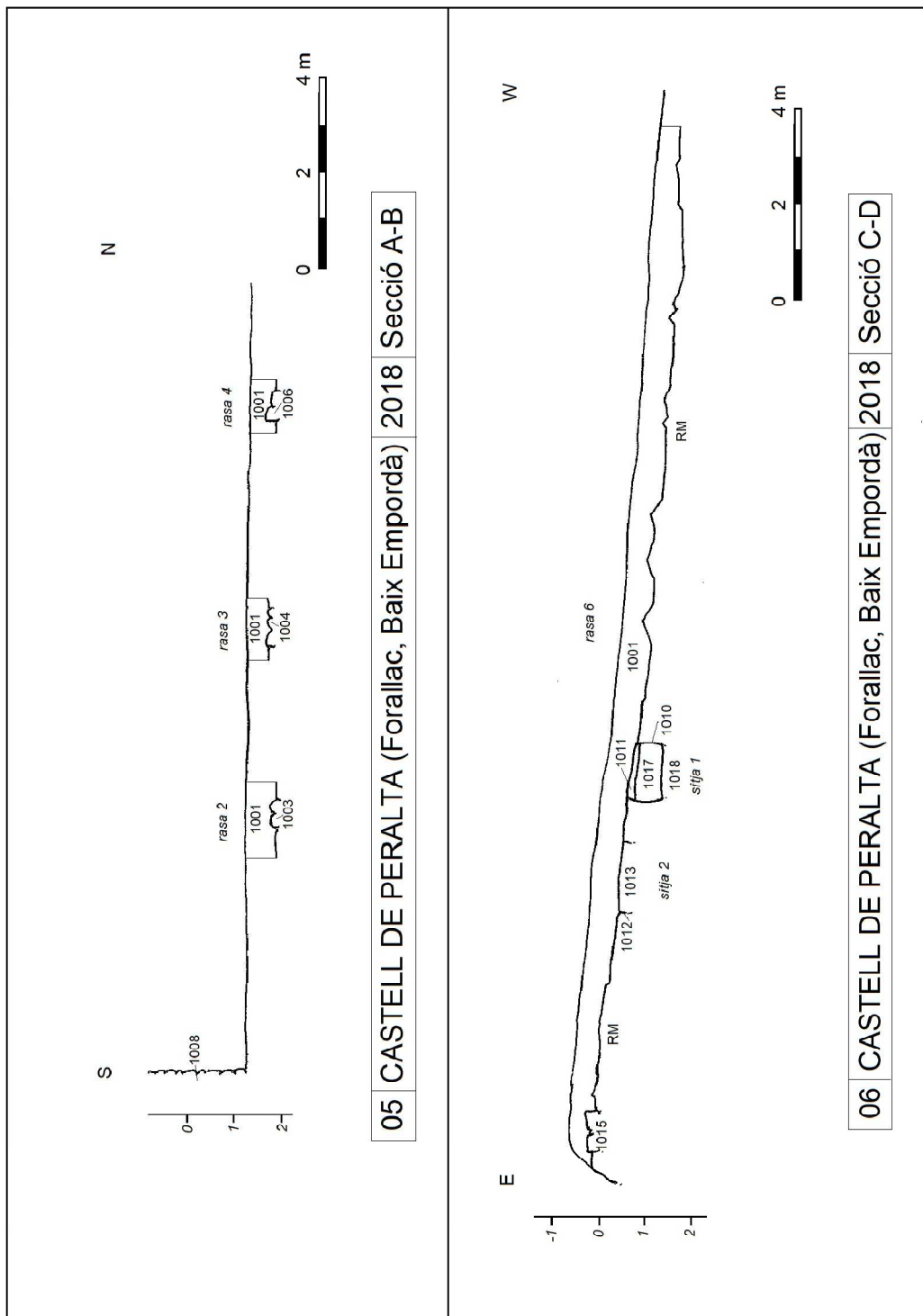

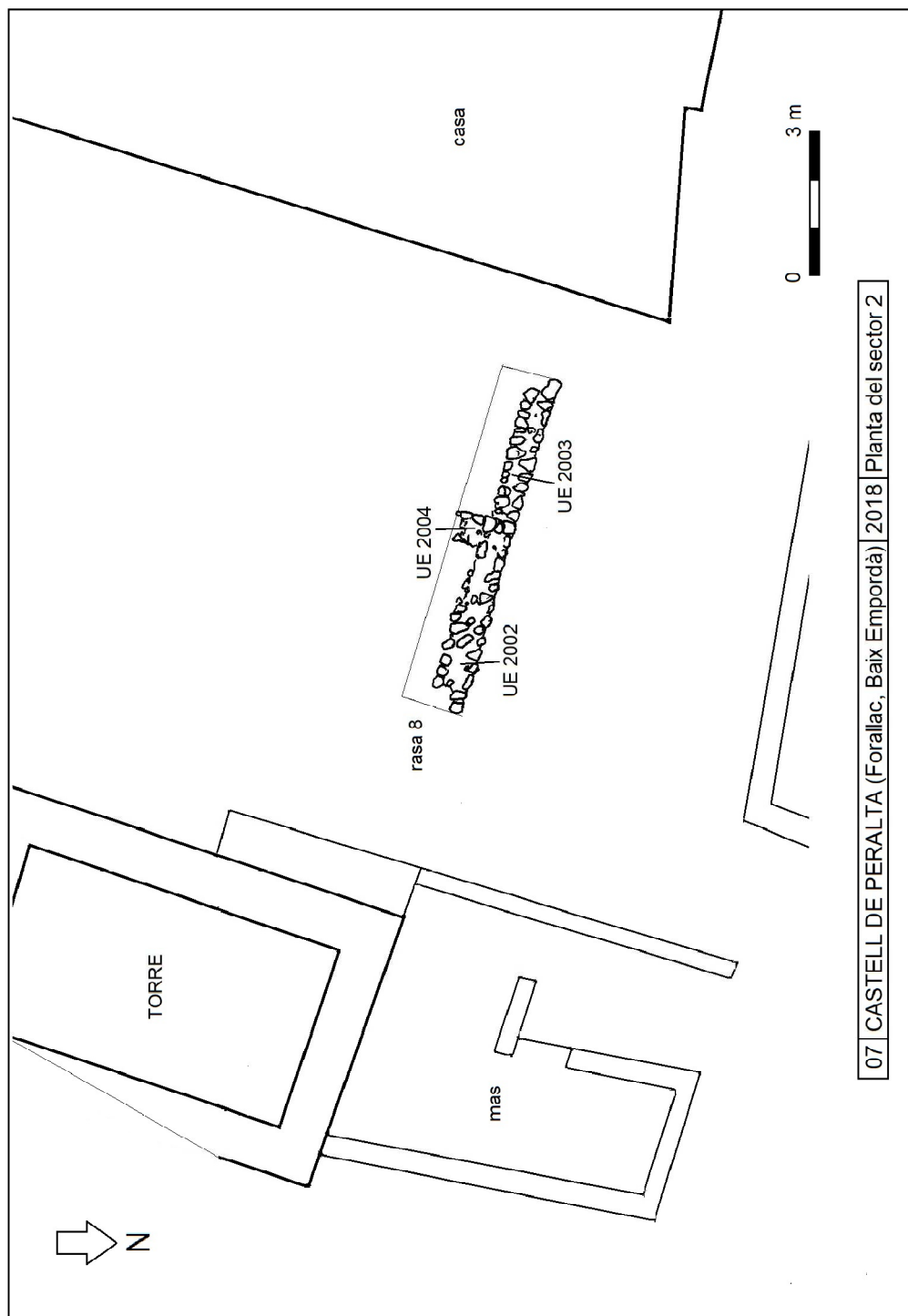
02 CASTELL DE PERALTA (Forallac, Baix Empordà) 2018 Planta general de situació

04 CASTELL DE PERALTA (Forallac, Baix Empordà) 2018 Sector 1 - planta rases 1 a 5

07 | CASTELL DE PERALTA (Forallac, Baix Empordà) 2018 | Planta del sector 2